

"КАРТА УКРАЇНИ" СТЕПАНА РУДНИЦЬКОГО ВИДАННЯ 1918 р. (НІМЕЦЬКОМОВНИЙ ВАРІАНТ): ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ

Характеризуються содержание и особенности карты Украины 1918 г. С. Рудницкого. Анализируются предпосылки ее создания, историческая роль и значение для развития украинской национальной картографии. К статье прилагаются фрагменты репродукций этой карты.

The paper deals with contents and features of the Map of Ukraine by Stepan Rudnytskyi, which was published in 1918. The preconditions of its creation, historical role and importance for the development of Ukrainian national cartography are analyzed. The fragments of reproductions of the map are attached to the paper.

Актуальність теми. Проблема формування території України на всіх етапах її історичного розвитку завжди привертала увагу наукових кіл і громадськості загалом. На сьогоднішній день актуальним видається питання визначення кордонів України у періоди набуття нею незалежності. Саме Карта України 1918 р., на якій подано етнічні та державні кордони нашої країни періоду УНР та Української Держави, ілюструє межі її простягання та поширення проживання української людності.

Огляд попередніх публікацій. Вивченню кордонів українського етносу цього періоду присвячено чимало досліджень. Етнічні та державні кордони, зокрема, вивчали В. Боечко, О. Ганжа, Б. Захарчук [1]. Цієї теми торкався також у своїй публікації О. Черевко [17]. Аналізу картографічних творів, виданих у 1918 р., присвячено статті І. Ровенчака [7], П. Штойка [18] та інших, а також статті автора даного дослідження [15, 16]. Проте жодна публікація не містила докладного аналізу Карти України 1918 року. Короткий коментар до цієї мапи подав історик І. Сварник [2], а про її важливу роль і значення поінформував О. Кучерук [4].

Мета дослідження – проаналізувати особливості створення С. Рудницьким Карти України 1918 р., дати її докладну характеристику, викласти аргументи наукового характеру щодо авторства мапи та оцінити її значення для української національної картографії.

Виклад основного матеріалу. Період Першої світової війни (1914-1918 рр.) та визвольних змагань (1917-1921 рр.) – це був час, відпущений історією для реалізації споконвічних прагнень українського народу до побудови своєї держави. Саме із початком цієї війни розпочався етап докладного вивчення усіх сфер існування українців і, зокрема, дослідження етнічних меж української території та представлення її на географічних картах Східної Європи та окремо України. У цей час з'явилося багато праць на українську тематику.

Найвідомішим дослідником з географії України на той час був вчений-картограф Степан Рудницький. Навчаючись до війни у Відні та Берліні у відомих географів, він здобув ґрунтовні знання з

усіх галузей географічної науки, в т. ч. й картографії. Під час війни було видано багато праць С. Рудницького з українського питання, в яких він науково обґрунтував прагнення українців до незалежності. Більшість з цих праць були ілюстровані етнічними мапами. У 1914-1918 рр. вчений працював військовим географом і картографом Генерального штабу Австро-Угорщини, служив при Бойовій управі. Там він "писав статті, розвідки, брошури й книжки на географічно-політичні теми, ... рисував етнографічні й політичні мапи..." [6, с. 100].

С. Рудницький співробітничав із Союзом визволення України, а також із німецьким товариством Osteuropa, і мав серед інших завдань "рисувати етнографічно політичні карти східного театру війни й Східної Європи взагалі" та (в 1918 р.) "науково розробити границі майбутньої української самостійної держави з етнографічних, політичних і економічних міркувань" [6, с. 72]. Він тісно співпрацював з австрійським картографічним видавництвом "Freitag & Berndt", тривалий час листувався з видавцями стосовно друкування своїх картографічних творів.

Переважна більшість карт С. Рудницького періоду Першої світової війни та визвольних змагань були надруковані у цьому видавництві. Вчений був членом Української культурної ради, а пізніше, разом із С. Томашівським та С. Дністрянським, увійшов до складу статистично-географічного комітету цієї ради, завданням якого було збирання та опрацювання матеріалів, що мали стати основою правово-політичних домагань українського народу [3, с. 310].

Проголошення України незалежною державою в 1918 р. вимагало представлення її території картографічно. У січні-квітні вона мала назву "Українська Народна Республіка" (УНР), а у квітні-листопаді – "Українська Держава" і з листопада 1918 р. – знову УНР. У 1918 р. побачив світ твір "Карта України", на якій зображено кордони Української Держави в цей період. Це політико-адміністративна мапа [13]. На карті проведено державні кордони станом на жовтень 1918 р. та межі адміністративних одиниць Української Держави. Вказано назву "Україна" і назви держав-сусідів: Австро-Угорщина, Румунія, Польща, Литва, Білорусь, Московщина, Донщина.

Позначено адміністративні одиниці українських земель у межах Української Держави: *Полісся, Волинь, Чернігівщина, Київщина, Полтавщина, Поділля, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина, Таврія, Крим*, а також поза її територією: *Курщина, Вороніжщина, Кубаниця, Ставропольщина, Бессарабія, Буковина, Галичина, Холмщина* тощо. Українську етнічну територію зображено оранжевою барвою. Її межі проведено так само, як і на етнічних мапах С. Рудницького 1917-1918 рр.: "Оглядовій карті українських земель" (1917 р.) [11] та "Народописній карті України" – врізці до "Стінної фізичної карти України" (1918 р.) [10].

Територія, зображена на карті, простягається від 22-24° сх. д. на заході до 48-50° сх. д. на сході та приблизно від 54° пн. ш. на півночі до майже 44° пн. ш. на півдні. Меридіани та паралелі проведені з інтервалом 2°. Карта охоплює територію від східних кордонів Польщі та Австро-Угорщини на заході до Поволжя і Каспійського моря на сході та від Московщини на півночі до Чорного моря та гір Кавказу на півдні. Позначено форми рельєфу: *Карпати, Поліські багнища, Донецький кряж, Яйла* тощо. Підписано назви населених пунктів: столицю – *Київ* і губернські міста – *Харків, Чернігів, Катеринослав, Херсон* та ін.; повітові – *Ніжин, Кременець*; окремі села – *Соколівка, Зіньківці* тощо.

Оскільки ця мапа адміністративна, на ній позначено населені пункти різної градації – від столиці до губернських та повітових міст і сіл, адже у той час адміністративно-територіальний устрій України складався з губерній та повітів. Унікальність цієї карти у докладному зображенні населених пунктів. Позначено моря: *Чорне, Азовське й Каспійське* та протоками та затоками і ріки: *Дунай, Дніпро, Дністер, Бог* та інші. На карті позначено також залізниці, інші шляхи сполучення, копальні заліза, солі та нафти. Мірило – 1:2 000 000. Мапа видрукувана у картографічному закладі Г. Фрейтага і Берндта у Відні в 1918 р. До неї додається обкладинка, де зазначено місце видання – Київ, але вже 1919 р., і подано напис: "у другому році відбудовання Української Держави". Розмір мапи – 71×100 см (66×96,5 см).

Авторства карта не має, але ми **вважаємо, що це мапа С. Рудницького**. Обґрунтовуємо це наступними міркуваннями: вона має суто картографічний і літературно-меморіально-епістолярний зміст.

Упродовж 1918 р. незалежна УНР, а пізніше Українська Держава, вела переговори щодо встановлення державних кордонів. Так, на переговорах між українською та білоруською делегаціями 19-22 квітня 1918 р. дипломати використовували етнічну карту С. Рудницького і посилалися, зокрема, "на карту укр. проф. Рудницького, який провадить границю лиш по Припеть" [12, с. 516]. Можливо, ця карта (імовірно, "Оглядова карта українських земель" 1917 р.) стала основою для зображення меж української етнічної території на Kartі України, бо в цих двох творах вони практично збігаються.

Тодішні політичні кордони України (на карті –

"нові державні границі" та "ще не означені границі"), зрозуміло, не збігаються із сучасними. До складу Української Держави входили українські етнічні землі на півночі – Берестейщина, Пінщина, а також території півдня Білорусі, що було зумовлено економічними чинниками. Державний кордон охоплював також українські етнічні землі на півночі та північному сході України – Східну Слобідщину (частково Курщину та Вороніжщину), а на півдні до складу Української Держави було включено Крим. Не визначеним остаточно був кордон на сході та південному сході. Але згідно з лінією цього кордону поза межами держави опинилися землі на південний схід від Катеринославщини, що входять до складу сучасної України. Нечітко визначеними були також кордони Північної та Південної Бессарабії, Холмщини. Не входили до складу Української Держави західні терени – Галичина, Буковина і Закарпаття.

Етнічні межі України на карті 1918 р. простягаються так: на південному заході українська етнічна межа починається між Кілійським та Сулінським рукавами р. Дунай, проходить через Ізмаїл, повертає на північний схід уздовж озер Ялпуг та Катлабуг і входить у Бессарабію на захід від Аккермана, прямує до русла р. Дністер, далі на північ уздовж русла р. Дністер поблизу Оргієва на Сорочки, тоді на захід до р. Прут та по її руслу до Новоселиці. У межиріччі Прута та Дністра позначено численні українські етнічні острови.

У Буковині межа іде від Сторожинця на Віків, через Руську Молдовицю на Кирлібабу до витоків р. Черемош. На Закарпатті межа проходить від Кирлібаби на захід по течії р. Тиси через Бичків – Тяцєво – Вишково і далі на захід. Західну частину українських територій на Закарпатті та Галичині на карті не позначено. Вона обмежується лінією довготи м. Мукачєвого до Галичини. У Галичині межа позначена по лінії Сянїк – Пруглик, а далі вона пролягає на північ поблизу Ярослава і Синяви. У Холмщині етнічна межа проходить через Тарногород, далі на захід від Білгорою і Щебрешина, на північ на Красностав – поблизу Любліна, охоплює територію на захід від лінії Радзин – Луків – Сідлець і йде через Сокол до р. Нарви у Білорусі.

На півночі, на Підляшші та Поліссі, кордон проходить по лінії: р. Нарва – Пружани – Селець – Вигоновське озеро – Ганцевичі – Мокрів – Турів – по руслу р. Прип'ять – Мозирь – на південь і на схід до гирла р. Прип'ять – на північ по руслу р. Дніпро – Лоїв – Новозибків – Мглин; на північному сході, у Слобідській Україні, межа прямує по лінії: Почеп – Есмань – Рильськ – на схід від Суджі – Короча – Старий Оскіл – через р. Дон на північ від Острогоська – Новохоперськ.

Східна межа у Донській області йде вздовж р. Хопер майже до його гирла, далі на південь до гирла р. Донець, тоді нижньою течією р. Дон до Новочеркаська та Ростова. На Передкавказзі (Кубанщині, Ставропольщині, Чорномор'ї, Терщині)

межа пролягає від Ростова на схід через Маницьке, вздовж р. Єгорлик, охоплюючи територію на північ від оз. Манич до Ілїна та Копилкова на півночі й до підніжжя горбів Єргені на сході, далі вона повертає на південь через Примітну, Вознесенське, Благодатне, на схід до Володимирівки і на південний схід дугою до Каспійського моря по гирлу р. Терек на північ від Кизляра, тоді повертає руслом р. Терек через Кизляр на захід до Грозного,

проходить на північ від Владикавказу через П'ятигорськ та Кисловодськ і виходить уздовж хребтів Кавказу до Чорного моря.

На півдні етнічна межа простягається вздовж північного узбережжя Чорного моря і берегів Азовського, включаючи Крим (хоча й не повністю). Позначено також численні українські етнічні острови на північному сході аж до Поволжя [9] (мал. 1, 2).

Мал. 1. Зменшений україномовний варіант Карти України

Мал. 2. Фрагмент карти (умовні позначення)

Очевидно, ця карта готувалася для участі у переговорах на Паризькій мирній конференції (1919 р.). У 2008 р. паризький колекціонер Серж Гетц подарував свою колекцію книжок і документів періоду УНР (серед них і цю мапу) майбутньому музею УНР у Києві, де вони сьогодні і зберігаються [4]. Можливо, карту було використано на Паризькій мирній конференції, де було створено Комісію справ польських (Commission des Affaires Polonaises), а в її складі дві підкомісії: одна для вирішення питання щодо західного кордону Польщі, а друга – східного. Підкомісію у справах східного кордону було створено 20 березня 1919 р. До її складу увійшли четверо дипломатів (H. Le Rond, R. H. Lord, H. J. Paton, D. Torretta). Комісія мала на меті підготувати початковий проект східного кордону Польщі. Свої пропозиції вона подала Раді Найвищій 22 квітня. Було підготовлено три карти: 1. Grodno, 2. Brest Litowsk, 3. Poland. Проект проведення лінії східного кордону Польщі затвердила Рада Найвища 8 грудня 1919 р., а влітку 1920 р. її було визначено як "лінію Керзона" [20, с. 188]. Карту України могли використати на Паризьких мирних переговорах неофіційно, адже видано її було у Відні, отже, це було видання країни ворожого державам Антанти табору. Цілком імовірно, що нею послуговувалися на цих переговорах, проте офіційно українська делегація на Паризькій мирній конференції представила карту "La Republique Ukrainienne" ("Українська Республіка") (1919 р.)

Сам С. Рудницький, з невідомих досі міркувань, Карту України 1918 р. у переліку своїх картографічних творів не наводить. Водночас він різко критикує мапу "La Republique Ukrainienne". Як відомо, для участі у переговорах на Паризькій мирній конференції делегація УНР на чолі з Г. Сидоренком поряд з іншими матеріалами представила франкомовну карту України масштабу 1:4 000 000 (1919 р.). На цій карті зображена територія України, на яку претендувала УНР. С. Рудницький у статті "Чому це так?" у 1920 р. критично поставився до кордонів, проведених на цій мапі [8, с. 56-57]. Він стверджував, що територія українських земель, поданих на карті, значно менша, ніж є насправді. Зокрема, не позначено на мапі ті землі Підкавказзя, межа яких доходить до Каспію, також не увійшли до неї окремі території на півночі та півдні, натомість на заході територія є занадто висунена. Хоча загалом площа українських земель така ж, як за матеріалами С. Рудницького на 1910 р., проте протяжність території не відповідала дійсності. Вчений у своїх судженнях спирається також на результати етнографічних досліджень відомих вчених – П. Чубинського, Г. Величка, О. Русова, В. Кошового, М. Кордуби тощо. Ця карта була додатком до меморіалу, у тексті якого відображено такі ж неточності, як і на карті.

На думку українського вченого-географа з Канади І. Стебельського, автором Карту України є С. Рудницький. Вчений писав: "На курсах Українознавства ім. Юрія Липи у місті Торонто корис-

тувалися прекрасною барвистою картою Кубійовича і Кулицького "Фізична карта Чорноморських країв", яка мала чаруючий вплив на студентів. Там навіть була старенька настінна "Карта України" Степана Рудницького. Обидві карти належали мистецтвознавцю та любителю карт Богдану Стебельському (моєму батькові), який заснував цю школу та викладав у ній курси про українську культуру" [14, с. 113].

Українська етнічна територія на Kartі України подана за С. Рудницьким. При аналізі географічних назв на Стінній фізичній карті України (1918 р.) С. Рудницького і Kartі України (1918 р.) з'ясовуємо, що більшість назв на обох мапах збігається, наприклад: *Чернигів, Житомир, Симферопіль, Мелітопіль, Прилука, Лубні, Острогожськ* тощо. Але є і певні відмінності. Так, на Стінній фізичній карті України підписано такі назви: *Озівське море, Дін, Буськ, Маріупіль, Кремінчук*, а на Kartі України: *Азовське море, Дон, Бужськ, Маріупіль, Кременчук*. Імовірно, допомагали С. Рудницькому у розробці Kartі України (1918 р.) картограф Т. Петрівський (створив номенклатуру до Шкільної мапи України за ред. П. Тутковського (1918 р.)), історик С. Томашівський – автор етнографічних мап Угорської Русі (1910 р.) та, можливо, Галичини, яку рисував С. Рудницький у 1916-1917 рр. [3, с. 176]. Останній із С. Рудницьким співпрацював у статистично-географічному комітеті, про що згадувалося вище. С. Томашівський у 1919 р. був радником делегації ЗУНР на мирній конференції в Парижі [5, с. 3236]. Цілком можливо, що він і передав цю мапу на переговори до Парижа.

Існує німецькомовна версія цієї карти під назвою "Karte der Ukraina", року видання не вказано. Припускають, що вона була надрукована у 1918 або 1919 рр., приблизно у цей самий час, що й Карта України.

"Karte der Ukraina" має такий само масштаб і такі ж розміри, як і Карта України. До неї також додано обкладинку з написом "G. Freytags Karte der Ukraina. Mit Angabe der Kohlenbergwerke, Eisengruben, Eisenwerke, Salzbergwerke, Rohölgruben, sowie den wichtigsten Eisenbahnstationen / Kartogr. Anstalt G. Freytag & Berndt. – Wien" [19] (мал. 3). Усі географічні об'єкти зображені аналогічно. Проте існують і відмінності між цими картами. На німецькомовній не подано української етнічної території, а межі державних кордонів не завжди збігаються з відповідними лініями на україномовній. Очевидно, на це вплинув фактор часу створення карти, адже впродовж 1918 р. відбувалося формування державних кордонів України. Так, на "Karte der Ukraina" північний кордон визначений нечітко, він проходить південніше (майже збігається з етнічними межами розселення українців), на сході взагалі лінія кордону не позначена, лише частково у Передкавказзі. На заході кордон чітко визначений і збігається, територія Холмщини також заштрихована. На південному заході, у Бессарабії,

Мал. 3. Зменшений німецькомовний варіант Карти України

окремо не виділено штриховою лінією її північну та південну території. На півдні кордон чітко визначений і охоплює Крим. Імовірно, що спершу була видана німецькомовна мапа (початок 1918 р.). На це вказують межі державних кордонів, а також матеріали листування.

Листування С. Рудницького з картографічним видавництвом "Freytag & Berndt" стосувалося видання його картографічних творів. Воно тривало впродовж 1917-1919 рр. У листах обговорювалися практичні питання підготовки та видання карт вченого: Стінної фізичної карти України, Оглядової карти українських земель, стінних фізичних карт світу і материків, а також Карти України. Листування велося німецькою мовою. Стінна фізична карта позначалася як "Wandkarte der Ukraina", карта України – "Karte der Ukraina". Листування щодо останньої здійснювалося між видавництвом та Українською культурною радою, до складу якої, як уже зазначалося, входив і С. Рудницький.

У листі від 21 квітня 1917 р. до Української культурної ради видавництво повідомляло про те, скільки коштів необхідно для виготовлення 10 й 12 тис. примірників Карти України українською мовою у чорному та двох інших кольорах, а також про те, що видавці очікують письмового замовлен-

ня [3, с. 323]. А 26 травня видавці інформують раду, що надсилають пробний відбиток Карты України для ознайомлення, а також повідомляють, що аналогічний відбиток надіслали проф. С. Рудницькому (саме цей факт свідчить про його авторство) [3, с. 325].

У листі видавництва до ради від 16 листопада 1918 р. читаємо: "Виготовлення оригінальних друкарських форм карти України кирилицею обійшлося би у 300 к[рон]. Друкування 6000 примірників цієї карти в чорному, червоному і синьому кольорах на такому папері, як і німецьке видання, ми оцінили б у 400 крон. В очікуванні на Ваше письмове замовлення..." [3, с. 360].

З цього, на нашу думку, випливає, що німецькомовне видання карти з'явилося раніше (на початку 1918 р.). Червоним кольором на ній позначено кордони, синім – об'єкти гідромережі, а чорним – номенклатура карти. Такі кольори є і на українськомовній мапі. Окрім цього, українська етнічна територія зображена оранжевою барвою. Можливо, нанесення на карту території українських етнічних земель спочатку не було передбачено, але у зв'язку з певними політичними подіями така необхідність виникла. З дати останнього листа можна судити, що Карта України вийшла друком наприкінці 1918, а то й у 1919 р.

Висновки. Поява Карти України 1918 р. мала важливе геополітичне та геокультурне значення, адже вона відображала територію незалежної України та етнічні межі проживання українців. Унікальність мапи полягає в тому, що на ній позначено державні кордони. Карта містить докладну інформацію про населені пункти (міста, містечка і села). Вона стала цінним вкладом у картографічну скарбничку початку ХХ ст. і відіграла велику роль у розвитку української національної картографічної науки.

Література

1. *Боєчко, В.* Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан / В. Боєчко, О. Ганжа, Б. Захарчук. – К.: Основи, 1994. – 168 с.
2. *Доротич, М.* Карта кордонів 1918 року / М. Доротич // Високий Замок (Леополіс). – Л., 2011. – 3 лют. – С. 2.
3. *Листування Степана Рудницького* / Упорядкув., вст. ст., прим. П. Штойка. – Л.: НТШ, 2006. – 435 с.
4. *Маковецька, С.* Історія з Парижа / С. Маковецька // Україна молода. – 2008. – 29 лист. – С. 3.
5. *Оглоблин, О.* Томашівський Степан / О. Оглоблин // Енциклопедія Українознавства. Словникова частина. – Мюнхен: Молоде життя, 1980. – Т. 9. – С. 3236-3237.
6. *Прага – Харків – Соловки: Архівно-слідча справа академіка Степана Рудницького* / Упорядкув., передм. та комент. О.І. Бабака, В.М. Даниленко, Ю.В. Плекан. – К.: Ін-т археогр. та джерелозн. ім. М.С. Грушевського, 2007. – 260 с.
7. *Ровенчак, І.І.* Геокультурне значення твору "Шкільна мапа України" Павла Тутковського / І.І. Ровенчак // Вісн. геод. та картогр. – 2004. – № 4. – С. 47-51.
8. *Рудницький, С.* Відповідь на лист д. С. Шелухина / С. Рудницький // Воля. – Відень, 1920. – Т. 3. – Ч. 1. – С. 17-20.
9. *Рудницький, С. (?)* Карта України. М 1:2 000 000. – Відень: Freytag & Berndt, 1918.
10. *Рудницький, С.* Стінна фізична карта України. М 1:1 000 000. – Л.: НТШ, 1918.
11. *Рудницький, С.* Україна – наш рідний край / С. Рудницький. – Л.: Накл. Заг. укр. культ. ради, 1917. – 144 с. + к.
12. *Сергійчук, В.* Етнічні межі і державний кордон України. – Вид. 3-тє, доп. / В. Сергійчук. – К.: ПП Сергійчук М. І., 2008. – 560 с.
13. *Сосса, Р.І.* Політико-адміністративні й адміністративні карти України (1918-2008 рр.): бібліографічний покажчик / Р.І. Сосса. – К.: Ін-т іст. НАН України, 2009. – 106 с.
14. *Стебельський, І.* Поняття географії батьківщини української діаспори Північної Америки: слідами концепції Степана Рудницького / І. Стебельський // Історія української географії [Всеукр. наук.-теорет. часоп.]. – Тернопіль, 2007. – Вип. 16. – С. 110-115.
15. *Цюцюра, Л.Ю.* Значення "Стінної фізичної карти України" С. Рудницького у розвитку української національної географії і картографії // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. геогр. – 2009. – Вип. 36. – С. 314-320.
16. *Цюцюра, Л.Ю.* Оглядова карта українських земель Степана Рудницького: особливості розроблення та видання (1914-1921 рр.) / Л.Ю. Цюцюра // Вісн. геодез. та картогр. – 2010. – № 5. – С. 42-47.
17. *Черевко, О.М.* Українсько-білоруський кордон у контексті українсько-білоруських переговорів (квітень-червень 1918 р.): історико-географічний аспект / О.М. Черевко // Україна: географія цілей та можливостей: зб. наук. пр. – К.: УІТ, 2012. – Т. II. – С. 307-310.
18. *Штойко, П.І.* Українсько-австрійські картографічні зв'язки (за матеріалами Віденського видавництва "Freytag & Berndt") / П.І. Штойко // Наук. вісн. Чернів. ун-ту. – Вип. 138. Географія. – Чернівці, 2002. – С. 206-210.
19. *Freytags, G.* Karte der Ukraina. М 1:2 000 000. – Wien: Freytag & Berndt, [1918].
20. *Romer, E.* Pami tnik paryski (1918-1919) / E. Romer. – Wroc aw: Zak ad Narodowy imienia Ossolinskich, 1989. – 458 s.

Надійшла 02.07.13

* * *

ЖИТТЯ, ВІДДАНЕ ФОТОГРАМЕТРІЇ Нарис про творчий шлях професора В. Я. Фінковського (до 100-річчя від дня народження)

Віктор Якович Фінковський народився 12 липня 1913 р. в місті Фергана (Узбекистан). Його батько – Фінковський Яків Матвійович народився в 1864 р. в селі Котово Плоцької губернії Рипінського повіту (Польща) в сім'ї багатодітного селянина (10 синів). Для проходження військової служби він відбув до

Середньої Азії, де і лишився жити. Одружився. З трьома дітьми рано залишився вдівцем. Мати – Люція Михайлівна Урбанович народилася 13 грудня 1888 р. у м. Ризі. Її батько був кваліфікованим робітником на залізниці, а мати займалася домашнім господарством і виховувала сімох дітей.

В. Я. Фінковський, закінчивши восьмирічну школу, у 1929 р. в Ташкенті вступив до гідроенергетичного технікуму, який закінчив у 1931 році.

Попрацювавши 2 роки за спеціальністю, переїхав до Москви, де у 1934 р. вступив до геодезичного інституту, який згодом отримав назву Московський